

türmisch, schwindelig, eigensinnig, slov. termast, — vadia, hinlänglich, slov. valja, — kofl, ein Bergrücken, slov. kobelj, kebelj itd., zato se sela na bregovji ali pod bregovjem velijo keble, v Keblih, ponemčeno Köflach.

Da bi si pač kateri slovenskih duhovnov, kateri po nemškem Štajarji pastirčijo, truda vzel in nam takošnih idiotizmov in povest nabiral. Koliko novega gradiva bi se dobilo za domačo povestnico!

Že sem na drugem mestu rekel, da je medštajarskimi Nemci gotovo tretjina ponemčenih Slovencev. Takošni so tudi večidel prebivavci lazniške doline, in kakor v povestih in v domačih šegah ponemčenih Ukermärkerov¹⁾ nahajamo čiste slovanske življe, tako je tudi povest lazniških Nemcev ostanek in izročilo iz starega slovenskega časa.

Ako je ktera steza gladka in polzka, je gotova ta, po kateri mora mitolog hoditi. Mitologu je potrebna poetiška zmisel, razumna zmernost, in živo zavestje, da proizvodi raznih časov pred nami ležijo, kateri se imajo s historičsko kritiko pretresevati. Enostransko stojišče mu hitro lahko nogo potere. Mitolog mora celo notrajno krizis prevsiniti, čutiti in misliti, kakor je stari svet čutil in mislil. Dobro poznam svoje slabe moči in težave pota, po katerem moram hoditi. Te težave še povikšuje vlastovitno ubožstvo domačih in ptujih izvirnikov slovanske mitologije. Vendar ako po lastnem globljem učenju ali prijaznem podučanju pridem do resnice, rad prvešnje terdenja prekličem in namesto njih stavim nove in verjetniše. Tako tudi na koncu tega članka zaveržem²⁾ mnenje, da je božanstvo Latovus augustus, Latobius augustus = Višnu Tamara, der Lotusträger, der Lotusbekränzte, akoravno vse drugo, kar sem od tega cveta rekel, še tudi zdaj terdim, in rečem, da najdenje tega cveta na sekovskem kamnu (glej Muhar „Gesch. der Steierm.“ I. Abbild., Tafel XV., fig. 31) nam služi za točen dokaz, da na noriških kamnih je simbolika indiškega bogočastja, ker razun staro etrurskega in egiptovskega nobeden drug ni tega cveta za verozakonski simbol porabljal. (Dalje sledi.)

Kratkočasno berilo.

Vladko in mertvi.

Serbska narodna pripovedka.

Bil je enkrat prav bogat človek in žena, pa sta imela sina, ki mu je bilo Vladko ime. Ko je Vladko izrastel, dá mu oče veliko dnarja, da bi šel po svetu tergovat. Vladko vzame dnarje, pa gré po svetu in tako je 3 mesce okoli hodil. Enkrat pride tudi memo pokopališča, kjer se je ravno mnogo ljudi skupilo, ter neki z lopatami, neki z motikami kopljejo. Vladko jih vpraša: „Kaj pa kopljete tukaj, prijatli?“ Odgovoré mu: „Mi tukaj mertvega odkopavamo.“ „Pa zakaj?“ „Zato, ker je od nas veliko dnarjev na pòsodo vzel, potem umerl, pa nam nič zapustil, iz česa bi se izplačati mogli. Zdaj smo sklenili, vsak po enkrat vsaj udariti ga in potlej naj ima, kar nam je dolžen. In zato ga zdaj odkopavamo.“

„Nikarte, prijatli! tleči mertvega“, jim reče Vladko, „pustite ga v miru, naj leži, kjer je, in jaz vam plačam, kar vam je dolžen.“

Ljudje so to komaj zaslišali, pomečejo motike in lopate iz rok, vzamejo vsak svoje dnarje, pa se vernejo domú. — Ravno tako se tudi Vladko verne, ker je vse svoje dnarje bil tim porazdal. Ko pride domú, oče in mati ga komaj dočakujeta. Vprašata ga, kako je po svetu, je li srečno hodil, kaj je z dnarjem storil?

¹⁾ Glej dr. A. Kuhn „Maerkische Sagen“, med kterimi najdemo igro „rüse“ ravno takošno, kakor smo jo v „Novicah“ popisali. Dalje še najdemo enake povesti od „More“ po ukermerskem Muraue (Murava) od „štenja zvezd“ itd. Pis.

²⁾ Gosp. pisatelj je te liste pisal, kadar so prvi že natisnjeni bili. Vredništvo.

Vladko jima odgovorí: „jaz sem, hvala Bogu, zdravo in srečno hodil, dobro je tudi drugod, ali doma najbolje. Na poti sem prišel enkrat memo pokopališča, kjer se je ravno veliko ljudi snidilo, pa so odkopavali mertvega, da bi ga vsak po enkrat udarili, ker je od njih veliko dnarja na pòsodo vzel, potem umerl, pa njim nič zapustil, iz česa bi se izplačati mogli. Jaz sem jim rekel: Nikarte, prijatli, tleči mertvega, pustite ga v miru; naj on leži, kjer je, in jaz vam plačam, kar je dolžan. Njim je bilo to všeč, in jaz sem vse poplačal, pa so oni na eno stran domú šli, jaz pa na drugo, ko sem bil vse dnarje porazdal.“

Oče in mati rečeta Vladku, da jima je ljubo, da je tako storil, in da ni pustil, da bi se kosti unega siromaka vznemirovale.

Prejde nekaj časa, pa onda Vladkov oče izleče trikrat toliko dnarja, kakor mu ga je bil pervikrat dal, ter mu reče: „Pojdi sopet po svetu, moj sin, pa glej, kako ljudje živé, in terguj!“

Mati mu pa dá eno jabelko in mu reče: „Na, moj sin, vzemi to jabelko od matere, pa ako se ti na potu primeri, da se s kom združiš, podaj mu najpred to jabelko, naj ga razpolovi: ako ga bo prav razdelil, to ti bo dober tovarš, ako pa krivo, ne bo ti zvest.“

Vladko vzame dnarje in jabelko, zapameti dobro, kar sta mu oče in mati rekla, pa gré po svetu.

Tretji dan pride v neko mesto, kjer je terg bil: navrati se v kerčmo, da bi kaj jedel in pil, in glej! pred-nj stopi človek, ki ga vpraša: „kamo greš, brate?“ „Jaz grem po svetu tergovat“, odgovorí Vladko. „Pa imaš li tovarša?“

„Nimam ga, brate, pa ko bi koga našel, bi ga rad vzel.“ „I vzemi mene, da ti bom tovarš.“

Vladku je bilo to po volji in reče: Že veljá! Pogodita se in poljubita, pa sedla za mizo, da bi obedvala. Vladko vzame iz torbe jabelko, ki mu ga je mati dala, pa ga ponudi svojemu tovaršu, da bi ga razpolovil. Človek vzame jabelko, pa ga ravno po sredi prereže. To je bilo dobro znamenje za Vladka; pojesta vsak svojo pol, obedvata in gresta naprej.

Bila sta v trgovini zelo srečna, tako da sta v kratkem dvakrat toliko pridobila, kolikor je nju kapital bil, s kterim sta začela. Onda reče človek Vladku: „Véš kaj, brate? Mi dva sva dosti dnarja pritergovala, več ga nama ni treba; ampak jaz se mislim ženiti. Ajdeva prosit našega kralja hčer!“

Vladko se nasmeja in mu reče: „Prijatel, ne uganjaj šale. Kako bi kralj meni dal svojo hčer, ker ima toliko svetle gospode, in jaz sem proti njim, kakor muha. Ne morem k njemu od straha in sramote.“ (Konec sledi.)

Slovanski popotnik.

* „Drobtince“ za leto 1855, na svetlo dane od gosp. kanonika Jož. Rozman-a, so ravno prišle na svetlo, pa s pristavkom, da „berž ko ne bojo končale svoj tek z letošnjim tečajem“. S serčno žalostjo smo brali ta glas, pa tolažimo se, da slovanski pisatelji bojo popravili, kar so dosihmal zanemarili, in da mile „Drobtince“ bojo še hodile po svetu. Drugikrat več o tem.

* Kraljodvorski rokopis pride poslovenjen v Celovcu v kratkem na svetlo.

* Kukuljevičev „Slovník umetnikov (malarjev, podobarjev itd.) jugoslavenskih pride kmalo v natis.

* Ta mesec začne izhajati v Karlovcih (v slavonski vojaški granici) nov kmetijsk, obertnijsk in tergovsk časnik, pod imenom „Ratar“, ki bode izhajal vsa cih 14 dní na pol pòle; vrednik mu je Dim. Petrović, c. k. profesor na višji gimnazii; naročilo za celo leto je 2 fl. sr.

brežja savskega, ali pa zavoljo tega, ker so se pečali z brodarenjem⁵⁾ po Savi. To izpeljavo potrjujejo tudi drugih noriških in panonskih roditev imena, na priliko: Ambidravi = Podravljani, Colapiani = Pokolpiani, Oseriates = Ozerjani, Jezerjani (ruski ozero = jezero), Seeanwohner, Serretes, Serrapilli menda od sčera, kar v českem, cerkvenoslovenskem in ruskem pomeni: žveplo, toraj Serjani, Seropilci = Bewohner schweflichter Gegenden. Plini jih stavlja kraj Drave, znabiti, da se imajo iskati v okolici varaždinskih toplic. Med panonskimi rodovi so nar imenitniši bili Breuci, in res je čudovito, da se prebivavci med Savo in Kolpo današnji dan še velijo Brajci. (Konec sledi.)

Kratkočasno berilo.

Vladko in mertvi.

Serbska narodna pripovedka.

(Konec.)

Tovars ga v eno mer nagovarja, naj se gré h kralju ženit, Vladko pa se brani; ali naposled se je mogel podati. Gresta tedaj pred kralja. Ko prideta pred kralja, reče oni človek: „Kralj! midva sva prišla tvojo hčer za tega mladčca snubit“. Kralj pa se precej zajoka in jima reče: „Jez vama svoje hčere dati ne morem, ker sem jo že devet in devetdesetkrat omožil, pa vsak ženin je prvo noč umerl, torej nočem več grešiti duše, in je nikomur več na svetu ne dam“.

Al Vladkov tovarš premore kralja, da dá hčer Vladku. Drugi dan je bila poroka, — al kralja je vest težila, ker je mislil, da bo tudi ta ponoči umerl. Naposled se svatje razidejo, in ženin in nevesta gresta v svojo sobo. Ko sta bila zaspala, vstane Vladkov tovarš, prižgè svojo svečo, se splazi na tihem v njuno sobo, ter sede pokraj nju na stol, pa vzame iz žepa britvico in brusen kamen, pa brusi britvico, ter v eno mer na spavajoča pogleduje. Ko je bilo polnoči, se odpró nevestina usta, in kača pomolí glavo ven, pa pomeri ravno na ženina, da bi ga pičila, — al oni človek ji odreže z britvico glavo. Potem sede sopet na stol, ter jame brusiti britev. Nevesti se sopet usta odpró, in kača pomolí glavo ven, in pomeri ravno na ženina, da bi ga pičila, — al oni človek ji sopet odreže z britvico glavo. Sede potem in jame iznova britvo brusiti. Čez čas se odpró v tretje nevestine usta, in kača pomolí glavo ven, in se pomeri ravno na ženina, da bi ga pičila, — al človek ji sopet odreže z britvico glavo. Potem spravi britev, pobere kačje glave, pomeče v svoj žep, zapre vrata, kakor so bile, ugasne svečo in gré tudi sam spat.

Ko se dan napoči, vstane kralj in pride svoje dece gledat, vès v skerbi in strahu, da bi ne našel ženina mertvega.

Al ko bliže pride, čuje, da se v sobi razgovarjata. Odpre vrata in najde zeta živega in zdravega. Zdaj se v kraljevi palači še le pravo veselje začne. Kralj je sklical vse, gospode in služabnike, slepe in hrome, gluhe in gobove, pa vse nasiti in napoji v slavo Božjo.

Prejde po tem mesec dní, in človek reče Vladku: „Veš kaj, brate? Izprosi se ti od svojega tasta, da s svojo ženo smeš obiskati svojega očeta in svojo mater; saj veš, da sta za te domá v veliki skerbi, ker ne vesta, kje si in kako si.“

Vladko pové kralju, da bi rad šel s svojo ženo, da bi obiskal svoje starše. Kralju je bilo to všeč, da se spominja svojih staršev in dá jima služabnike, da ju spremijo.

Ko so bili na poti vsred nekega gojzda, reče oni človek

Vladku: „Ajdi, Vladko, da si dnarje razdeliva, ki sva jih pridobila“.

Vladko mu odgovori: Naj bo kapital in dobiček tvoj, — jez imam tako več ko dosti“.

Človek sopet Vladku reče: „Ne, brate, tega jez nečem. Jez bi rad, da sva na čistem, da se vé, čiga je kaj“.

„Prav!“ — reče Vladko. Uspeta dnarje na zemljo, izštejeta jih, in razdelita. Ko sta se bila razdelila, reče človek Vladku: „pojmo zdaj enmalo proč od služabnikov, jez, ti in tvoja žena; imam ti nekaj povedati“.

Ko so se bili enmalo oddalili, reče sopet človek Vladku: „Daj da ti zdaj oči zavežem, in ti ne snemaj zaveze, dokler ti je jez ne odvežem“. Zaveže mu oči, in potem prime kraljično čez pas, prekobesi jo in jo strese na zemljo, da ji izpade en trup kače skozi usta na tla; strese v drugo, in izpade drugi trup; strese v tretje in tudi tretji trup kače izpade na tla. Potem sname Vladku zavezo; pokaže trupove, pa mu reče: „Glej, brate Vladko, vidiš li trupove; potem pa vzame iz žepa svojega kačje glave in jih sostavi s trupi: to so glave njihovih trupov. Te kače so umorile ženine, ki so s tvojo ženo poročeni bili. Al jez, ko sta vidva spavala, na tihem sem prišel v vajno sobo, in s svojo britvico sem vsaki glavo odrezal. To vidva vse kralju in kraljici povejta, da bota vedila, zakaj do danes nista zeta dobila. Dnarje pa, Vladko, obderži ti. Darujem ti svoj delež, in s tem ti povernem tisti dolg, ki si mi ga posodil, ko si na grobu unega mertvega njegove dolžnike poizplačal, ter njegov pokoj obvaroval. Uni grob je moj grob, in za to ti velika hvala. Pozdravi mi svojega očeta in svojo mater, in ostanite z Bogom!“ — To reče, pa zgine izpred nju oči.

Vladko se verne z ženo na uno mesto, kjer je bil služabnike in dnarje pustil. Pobere dnarje, vsi sedejo na kola pa grejo očeta in mater obiskat.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Siska 27. junija. * Žitna cena pri nas še zmiraj pada. Kar se tiče novega pridelka, ne moramo še nič gotovega reči, ker eni pravijo tako, drugi drugač. Na Ogerskem in v Banatu pričakujejo sicer precej dobre letine, vendar je treba pomisliti, da delavcov pomanjkuje, in da so memo družih let 3krat dražji; verh tega pa je še tudi to, da se odpirajo tem deželam zmiraj ložje poti, po kterih zamorejo svoje pridelke sedaj tudi v take kraje spečavati, kamor poprej ni bilo mogoče. Prodalo se je ta čas blizo 4000 vagánov pšenice valaške po 4 fl. do 4 fl. 45 krajc., pančovaške po 5 fl. 15 do 45 kr., banaške po 6 fl. do 6 fl. 30 kr., — koruze okoli 12.000 vagánov po 2 fl. 10 kr. do 3 fl. — V Karlovcu je bilo več kupčije. Graničarji in Krajnci so dosti žita pokupili, posebno koruze. — Iz Szigetvara na Ogerskem slišimo, da v ondašnjem hrastju bo mnogo ježic (konopra) in pa želoda. Lanske ježice naj bolje sorte se prodajajo po 6 fl.

Iz Českega pišejo „Praž. Nov.“, da je unidan, ko je vreme zlo deževno in viharo bilo, 4 leta star fantič blizo Avše zmerznil. Šel je s svojim očetom v gojzd; ko je ta derva sekal, je fantič zašel, da ga ni mogel najti; drugi dan so ga dobili zmerznjenega v gojzdu.

V Gorici 1. julija. A. M. — V 52. listu „Novic“ v dopisu „iz Gorice“ je neka pomota. Slovesnost vpeljave svetlega goriškega nadškofa ni popisana v omenjeni tisti „posebni spomenici v laškem jeziku“, ki se veli „Memoriale del fausto ingresso d' Sua Altezza Ill.ma e Rev.ma Andrea Gollmayr, Principe-Arcivescovo, nella Sua Chiesa di Gorizia il di 24. giugno 1855“, ampak bukve te obsegajo kratko zgodovino oglejsko-goriške cerkve, večidel po Rubeis-u. Veljajo 24 kr.

Priятlom domače povestnice dam pri ti priložnosti na znanje, da zdaj v Gorici tudi zgodovina goriška iz-

*) Saj še današnji dan je Sava priča, kako težko si po nji Kranjci kruh služijo. Nekdaj sem mislil, da Nauportus bi utegnila pokvarjena slovenska beseda „Na bardu = Verhnika“ biti, ali zna tudi biti čisto latinska, in pomeni „der Schiffshafen“, navis portus. Znabiti, da na Verhniki še se kakošno slovensko ime (örtlicher Name) najde, ktero na Nauportus = Schiffshafen opominja. Pis.